

Az 1873-ik évi LIII. törvényczikkről.

Gondolom, hogy szaktársaim nagyobb részének nézetét tolmácsolom akkor, midőn kijelentem: hogy minket erdészeket az urbéri rendezésről szóló törvény nem elégít ki. Nem elégít ki pedig nem csak azért, mert kételyekre ad okot, és önkényes támpontokat nyújt a szakértőknek a kiszámítási alapok felvételénél, de különösebben azért, mert honatyáink a haza legjelesebb erdészeinek tollából eredt „erdészeti törvényjavaslatnak“ idevágó részét (II. fejezet 71—89. §.), a mely pedig tagadhatlanul sokkal világosabb és sokkal szabatosabb, — megérdemlett figyelemre nem méltatták.

Talán merésznek látszó állításom igazolásául mindenekelőtt a 28. §-t hozom fel, a hol az van mondva, hogy „az illetmény két holdnál csekélyebb mértékre csak ott szállíthatatik le, hol a volt jobbágy által 1848. január 1-jéig élvezett haszonvétel oly csekély volt, hogy annak folytatására két holdnyi erdőtér sem kívántatik.“ E §-ból tehát a minimum épen nem tűnik ki; de az sem vehető ki, vajjon az oly esetben, midőn a vizsontszolgálat az élvezett faizás értékét meghaladja, adható-e az urbéreseknek erdő s mennyi? Vajjon nem világosabb-e ennél az „erd. törvj.“ 79. §-a? És mit mondjak még a 29. és 31. §-okról? A melyek elsejében az urbéreseknek kihasítandó erdő rész maximuma 22 holdban van megállapítva, a másodikában t. i. a 31. §-ban pedig az mondatik: hogy „a mennyiben vagy gyakorlatból, vagy egyezségnél, vagy elvégre külső birtokuk egy s illetőleg fél telki állományt meghaladó terjedelménél fogva nagyobb illetményre nem jogosítvák.“ De nehogy azzal vádoltassam, miszerint egyes kiszakított passusokból vett sophismákkal akarok állításom mellett bizonyítani, e §-nak bővebb s érthetőbb elemzésébe kívánok behatolni. A 31. §. ugyanis a lelkészek részére kihasítandó erdőilletményt

szabályozván, megállapítja, hogy azok számára, valláskülönbség nélkül, egy egész telki, a tanítók számára pedig féltelki erdőilletmény hasítandó ki, a mennyiben vagy gyakorlatból, vagy egyezségnél, vagy elvégre külső birtokuknak egy s illetőleg féltelki állományt meghaladó terjedelménél fogva nagyobb illetményre nem jogosítvák.

Ámbár a papi faizás, legalább a kincstár birtokain az 1779. évben annyiban szabályoztatott, hogy megállapított. miszerint a többi vallásfelekezetek lelkészei is akkép gyakorolhatják faizásukat, mint a latin szertartású lelkészek, azaz úgy szólván, korlátlan tüzi, és a tényleges szükséglethez mért épületfa faizást, mégis a papi faizás-járandóság felekezet, vidék és birtok (uradalom) szerint oly különböző maradt, mikép az idézett §-ban előforduló változatos megszabását a papi faizásnak indokoltnak akarom magam is hinni. De nem tartom okadatoltnak sehogy sem azt, hogy a papi faizásjárandóság legtöbbje (maximuma) szám szerint nem állapított meg, mert e körülménynek azon okozata van, hogy oly már csak közep-nagyságu községekben is, hol a papi faizás fejében minden családfő köteles évenként 2-szer, azaz egyszer nyáron, egyszer télen egy-egy szekér tűzifát hozni; azon különös eset tárul fel, hogy a papi faizásnak erdőilletménnyel való megváltása fejében 100 és több hold erdőt kell kiadni, a mint ezt alább szám szerint ki fogom mutatni. Különös eset ez, tisztelt szak-társak azért, mert még az LIII. törvényczikk 29. §-a azon jobbjáknak, kik a volt földesur erdejében a haszonvé-telt kizárólagosan gyakorolták — csak 22 hold erdőt biztosít, addig azoknak, kik szabad tűzifa és korlátolt épületfa-faizással ugyan birtak, de semmit el nem adhattak, esetenként majdnem 5-ször annyit ajándékoz. De nem csak ez a baja ezen §-nak, hanem a következő is.

Vannak községek, hol a lelkész több telekkel bírván,

gyakorlat szerint erdőlési joggal bir ugyan, de kimutatható az is, miszerint a faizást a telekállomány mérvében gyakorolja. Ha már most az urbéri rendezés alkalmával a hitközség megbizottja, az erdőilletmény kiszabását a telekállomány szerinti faizás mérvében kívánja megállapíttatni, mert elég értelme volt azt kipuhatolni, hogy e módon megváltás fejében nagyobb területű erdőt kap: én kérdem, mit tehet ez ellen a birtokos? mit a bíró? és mit a szakember? habár mindnyájan meg vannak győződve arról, miszerint az erdőilletménynek ily módoni kiszabása a tényleges szükségletet tulságosan meghaladja. Azon itt tehető ellenvetésre, hogy hiszen minden birtokos éber őre legyen saját érdekeinek, és kellőleg ügyeltessen a faizás miképeni gyakorlására, — azt felelem, hogy még mai napig is vannak oly csekély értékű erdeink, hol minden jóakarattal mellettséggel sem tarthat a birtokos értelmes tisztviselőt; de ha tart is, joggal kérdem, hogy hány van olyan, a kinek figyelme és tanulmánya erre is kiterjed? a legtöbb akkor fogná magát észrevenni, midőn a tűzokot ellőtték előle.

A bevezető sorokban azt mondtam, hogy az LIII. törvényezikk önkényes támpontokat nyujt a szakértőknek a kiszámítási alapok felvételénél.

Lássuk, mennyiben mondtam igazat? A 60-as években e lapokban, valamint az egyleti közlemények, illetőleg évkönyvekben többször élénk eszmecsere váltatott az iránt, hogy minő káros az az erdőbirtokosra, hogy 1853-ki nyiltparancs nem intézkedik határozottan a szolgálat és vizsontszolgálat pénzbeli értékének megállapítására nézve.

Ép ez oknál fogva tehát méltán elvárhattuk volna, hogy e bajon segítve lesz, és így az e téren az illető szakértők, valamint bíróságok által gyakorolható önkénynek gát lesz vetve. Sajnos, de való, hogy ebbeli reményeinkben s várákozásainkban csalódtunk, mert az idézett törvényezikk ide vonatkozó 27. §-a,

mikép akarjuk; vagy semmit sem mond, vagy majdnem akkora önkénykedésre nyújt kilátást, mint az idéztem nyiltparancs. A 89. §. ugyan a viszonzszolgálat értékét megállapítja, de már a fa értékének mikép leendő meghatározásáról mit sem szól; mert ezen §. b) alatti pontjában, szerény nézetem szerint, az erdei mellékhaszonvételtől (makkoltatás, gubacszedés sat.) van szó, és az önkénynek elég tág tér van nyitva; a mennyiben az 1842—1847. időszakban az erdei termények jegyeztetése még divatban nem volt,*) a számadások pedig még a kincstárnál is a legtöbb helyütt, a hol pedig ősi időktől fogva rendes számvetés volt, oly hiányosak, hogy a bennök lelkiismeretesen buvárkodók sem képesek biztos támpontokra, s illetőleg kétségtelen számítási alapra találni, s ezzel szemben mit mondjak azon vidékekről, hol kisebb uradalmak lévén, rendes számadások hiányában a bírák és szakértők a számvetési alapot akarva, nem akarva, kénytelenek önkényesen megállapítani?

Az előadottak kapcsán meg kell még emlékezmem a többször idézett törvényczikk 26-ik §-ról is, mely szerint ott, hol „a már befejezett erdőszabályozásnál a volt urbéreseknek jutott erdőben a volt földesuraság részére, vagy a volt földesurnak fennmaradt erdőben a volt urbéresek számára egyes erdei szolgáltatások, s illetőleg haszonvételek tartattak fenn, ezek a jelen törvény 89—95. §-ai szerint váltandók meg.“

Vannak községek, hol a lakosság és a lelkész jogosítva van bizonyos számú szarvasmarhát vagy sertést hajtani az uradalmi erdőbe legelőre vagy makkoltatásra. Az ép idézett §. szerint ott az ilyen erdei szolgáltatások az uradalom által a javadalmasok számára megváltandók.

Ha már az alábbi véleményben, mely az LIII. törvényczikk szellemében készült, tekintetbe vesszük azt, hogy a lelkész 102 hold erdőt kap, s mégis kénytelen az uradalom a

*) A faarak jegyeztetése ügyében a tárgyalások indítottak meg.

8 db sertésre eső makkoltatási haszonvételt a javadalmas részére megváltani, holott ezen erdőterület a 8—10 évenként egyszer előforduló makkoltatást képes megadni busásan, ha csak a holdanként termő bükkmakkot 2 pozs. mérőre is teszszük, és a darabonként igényelt tápanyag, a legkedvezőbbben számítva, a javadalmas számára 20 pozs. mérőre rugna fel, kitünik, miszerint e törvényezikk a birtokosra nézve legalább is méltánytalan.

Ezekből eléggé kitünik, miszerint az LIII. törvényezikk nem csak a szakigényekre nem volt nagy tekintettel, és hogy az erdészeti törvényjavaslat II. fejezete legalább is figyelembe lett volna vehető, de az is, hogy a m. t. honatyák ezen törvényt nagylelkűen a birtokos-osztály rovására alkották.

* * *

Ezek után pedig legyen szabad tájékozásul ezen a lelkész- és tanítói faizásilletmény megváltására vonatkozó és az 1871. évi LIII. törvényezikk értelmében készült erdészeti véleményt közölni :

Erdészeti vélemény.

Az N. N. uradalomhoz tartozó N. N. községbeli lelkész és éneklészi faizásilletménynek erdőterület, a makkoltatásnak pedig készpénz által leendő megváltásáról.

A mint a község előljárói és vénei által be lön vallva, és a tekintetes királyi urbéri bíróság által 1872. évi október 24-én a helyszinén megtartott tárgyalás alkalmával megállapított, a lelkész faizása a tűzifát illetőleg a határbeli uradalmi erdőben található fekü-, galy- és hulladékfára szoritkozván, minden családfő köteles volt évenként kétszer, és pedig egyszer nyárban, egyszer pedig télben egy-egy szekér jelzett minőségű fát vinni, és e szerint az évenkénti faizás összege 850 szekér jelzett minőségű tűzifát tett ki.

Az épületfára nézve az igény egy 10 öl hosszú és 6 öl széles lakház, és egy 40 öl hosszú, 4 öl széles istálló s csür építésére, s illetőleg tatározására szükséges épületfa ingyen való kiszolgáltatásából állott;

a makkoltatás végre 8 drb öreg sertés számának a lelkészség kerületében fekvő uradalmi erdőségekre való szabad hajtásából állott.

Ezek szerint a faizás és makkoltatás értéke következőleg mutatható ki:

1. Tüzifa.

850 szekér fentti minőségű fa értéke 20 krajczárjával, tesz 170 frt.

2. Épületfa.

Szükséglet a 10 öles lakházra.

160 folyó öl	6'' szarufa	188·8	} 927 c'
34 " "	12'' koszorufa	160·2	
137 " "	8'' kötőszelemen	286·7	
27 " "	6'' keresztgerenda	31·4	
11 " "	12'' tornáczgerenda	51·8	
10 " "	12'' lépcsőfok	47·1	
137 " "	6'' vánkofa ajtófél és tornácz- oszlop	161·0	

Épületfaszükséglet az istállóra és csürré.

480 folyó öl	6'' szarufa	564·0	} 2900 c'
120 " "	10'' koszorufa	392·2	
384 " "	8'' kötőszelemen	804·0	
120 " "	14'' hidlásfa	769·9	
176 " "	8'' kapu- s ajtófél és küszöb- gerenda	369·9	

Összesen . 3827·0 c'

3827·0*) à 10 kr = 382 frt 70 kr }
 és 288 db erdei lécz à 10 kr = 28 „ 80 „ } 411 frt 50 kr.

Elosztva ezen összeg az e vidéknek megfelelő 60 éves építkezési fordaidővel, az egy évre eső épületfa szükséglet értéke $\frac{411 \text{ frt } 50 \text{ kr}}{60} = 68 \text{ frt } 58\cdot33 \text{ kr}$ leend, ehhez adva a fennebbi tűzifaüzás értékét . . . . . 170 frt,

az összes faüzás évenkénti pénzértéke . 238 frt 58·33 krt fog kitenni.

A lelkész számára kihasítandó erdőréssz már a község részére kitűzött erdő határvonala hosszában nyulik el, s uralkodó fanemét a bükk képezi, melylyel csekélyebb mérvben a fenyő, kőris, juhar és egyéb alárendelt lombfanem van elegyülve.

A talaj termőképességére nézve Feistmantel terméstáblái IV. termőhelyi osztályának felelvén meg, ezen 130—150 éves bükkfákkal állabult erdő év- és holdankénti hozama 100 éves forda mellett 80 köblábra tehető. E fatömegnek értéke követőleg alakul :

a tömeg $10^0/0$, vagyis 8 c' épületfa 10 krjával = — frt 80 kr,
 „ „ $60^0/0$, „ 48 c' hasábfa $3\frac{3}{4}$ „ = 1 „ 80 „
 „ „ $30^0/0$, „ 24 c' galyfa 2 „ = — „ 48 „

vagyis a kihasítandó erdő év- és holdankénti

hozamának értéke leend . . . . . 3 frt 08 kr.

Ha már most a fennebbi értéke a faüzásilletménynek ezen összeggel elosztatik : azaz $238 \text{ frt } 58\cdot33 : 308$ kiderül,

*) Falba való (fafalazatra való) fa kiszolgáltatása alól az 1807-iki XXI. törvényczikkely 17. §-a ezen szavainál fogva „különben is a földes uradalmak azon kötelezettség alól, hogy ezentul falak építésére fákat utalványozzanak, fölmentetteknek nyilváníttatnak.“ Az érdeklött uradalmak föl levén mentve, csak a fedélre szükséges nyers faanyag szokott kiadatni.

miszerint az N. N. községbeli lelkésznek a faizásilletmény kárpótlásául 77 katr. hold s 142 □ öl, vagyis 102.78 urbéri hold járul.

(Miután az éneklész faizásilletményének megváltása ép ez alapon történik, ismétlések elkerülése végett csak annyit érintek meg, miszerint ugyanezen községben az éneklész részére kihasítandó erdőtér 17 k. hold s 51 □ ölet, vagyis 22.87 urbéri holdat tesz, azaz 0.87 holddal többet, mint azon egész telkes gazda, ki jogosított volt a földesur erdejében a haszonvételt kizárólagosan használni!)

A makkoltatási haszonvétel az LIII. törvénycikk 26. §. s folytatólag 89—95. §-ai szerint a földesuraság által készpénzben levén megváltandó, a haszonvétel nagyságának kipuhatólására nézve, az idézett törvény szellemében, az 1842—1847. termés vétetett zsinórmértékül, mely az uradalmi számadások szerint következő volt :

az 1842. évben	35	frt	70	kr,
„ 1843. „	4	„	35.75	„
„ 1844. „	—	„	—	„
„ 1845. „	5	„	25	„
„ 1846. „	15	„	01.50	„
„ 1847. „	—	„	—	„

elosztva ezen összegeket az azon időben a községben létezett és makkra hajtott sertésállománnyal, mely a község előljárói adatainak nyomán :

az 1842. évben	260
„ 1843. „	100
„ 1845. „	100
„ 1846. „	250 öreg

számot tett, kiderül, miszerint egy öreg szám után a makkbér

az 1842. évben . . . . . 3570 : 260 = 13.73 krt,

az 1843.	„	435·75 : 100 = 4·35	kr
„ 1845.	„	525· 0 : 100 = 5·25	„
„ 1846.	„	1501·50 : 250 = 6·02	„

összesen . . 29·35 krt

tesz, mely összegnek az LIII. törvényczikk 89. §-a szerint $\frac{1}{6}$ -od része, azaz $\frac{29·35}{6} = 4·9$ krt teszi az egy öreg szám után járó makkbért, és e szerint a 8 öreg szám után járó makkdij összege $4·9 \times 8 = 39·2$ krt tesz.

Ezen adatok nyomán a makkváltság az idézett törvényczikk 89-a szellemében következőleg állapítható meg :

az évi 39·2 krt kitevő szolgálmány $\times 20 = 7$ frt 84 kr,
ebből levonva a beszédési s kezelési költsé-

gekre járó $\frac{1}{6}$ -od részt . . . . . 1 „ 30 „

az uradalom által nyújtandó makkváltság tesz . 6 frt 54 krt.

(Hosszadalmas ismétlések elkerülése, de a befejezés, s illetőleg az összesítés elkészíthetése végett ide iktatom még : miszerint az ugyanezen községben ugyan ez alapon kiszámított makkváltsága az éneklésnek, kinek csak 4 öreg számra van makkoltatás joga, 3 frt 27 krt tett ki.)

Összesítés.

Ezek szerint a lelkésznak járul a tüzi- és épületfaizás megváltása fejében . . . . 77·09 k., vagyis 102·78 urb. hold,

az éneklésnek pedig ugyan e czimen . . . . . 17·03 „ „ 22·87 „ „

Összesen tehát a lelkész és éneklésnek N. N. község határában . . . . . 94·12 k., vagyis 125·65 urb. holdnyi erdőtér hasítandó ki.

Továbbá járul makkváltáság fejében a lelkésznek 6 frt 54 kr,
 az éneklésznek . . . . . 3 „ 27 „
 tehát a lelkész- és éneklésznek járó makkváltáság ösz-
 szege . . . . . 9 frt 81 krt
 tesz ki N. N. községben.

Miután azonban csak igen ritkán lesz a makkváltáság tárgyában véleményadásra meghívott szakértő azon kedvező helyzetben, hogy rendelkezésére s fennebbihez hasonló s megközelítőleg pontos adatok álljanak; nem tartom feleslegesnek a nyomra vezető Ariadne fonalát oly esetekre nézve kezébe adni, midőn minden tényleges számítási alap hiányában, ugyszólván a semmiből kell elővarázsolnia a makkváltáság összegét.

E kérdés megoldásánál a főszerepet játsszák a következő tényezők: *a)* mennyi tápanyagot kíván egy öreg számsertés a rendszeren 10 hétre kiterjedő makkoltatási idény alatt; *b)* hány pozsonyi mérőre, vagy hány fontra tehető egy hold erdő makktermése; *c)* hogy állapítható meg a makk pénzbeli értéke? *d)* körülbelől hány öreg szám hajtattott az illető erdőbe, s mi volt annak az 1845—1847. időszakban térfogata?

a) Miután az idézett törvényezikk hat egymásután következő évi termése átlagában határozza a terménybeli szolgálmány értékét megállapítani; s miután a szaki tapasztalati adatok azt tanusítják, miszerint a tölgyesek makktermése 6 év alatt egyszer teljes, kétszer középszerű, kétszer szórványos, egyszer pedig meddő szokott lenni, megközelítőleg az egy öreg szám által a makkidény alatt fölemészthető makk átlagban 8 pozsonyi mérőre, vagyis 516 b. fontra tehető (bírván egy pozsonyi mérő makk 64 $\frac{1}{2}$ font súlylyal). Nehogy félreértésre adjak azonban okot, ki kell jelentenem; miszerint ezen számadat, mint átlag össze nem tévesztendő azon tápmennyiséggel, melyet

egy sertés kihizására igényel, s a mely a legtöbb gazda által 16—20 mérőre tétetik.

b) Az eddig rendelkezésünkre álló adatok szerint egy 100 éven alóli, de dalmahodott koru középszerű zárlattal biró tölgyes holdanként átlagosan 0·6 p. mérő, vagyis 38·7 font makkot terem; míg egy 100—150 évet meghaladó gyér zárlattal biró tölgyes holdankénti makktermését 2 p. mérőre, vagyis 129 fontra teszik.

c) Gazdászati vizsgálatok szerint 100 font széna 75 font makkal egyenlő tápértékü levén, ha a szénának értékét s illetőleg árát tudjuk, a makk értékét is kiszámíthatjuk. Ha például a törvény megszabta időszakban egy mázsa széna átlagosan 25 kr volt, ugyanannyi makk értéke ezen árnak $\frac{1}{4}$ -el több, vagyis 31·25 kr, egy pozs. mérő ára pedig $64\cdot5 \times 31\cdot25 = 20$ kr lesz.

d) Ezen adat csupán a helyszinén puhatolható ki.

Ezen adatok alapján a makkbér kétfélekép számítható ki, és pedig 1. az a) és c) pontokból nyerhető adatok nyomán, ha t. i. a megállapított darabonkénti 8 mérőnyi tápanyagszükségletet a kipuhatolandó árral szorozzuk. Ha p. o. a széna ára 20 kr lett volna, a makkbér következőleg volna megállapítható: $20 + 5 = 25 \times 516 = 1$ frt 29 kr, hol a 25 az egy mázsa makk értékét, az 516 pedig a 8 p. mérő tápszükséglet súlyát képviseli; 2. a b), c) és d) alatti adatok nyomán.

Például N. N. községben kiszámítandó a darabonkénti makkbér, hol egy 500 holdnyi 150—200 éves tölgyes van, a melybe a község önkénytes beváltása szerint évenként 195 darab öreg szám hajtattott. Ha a széna mázsája 20 kr volt, akkor a makk értéke 25 krt tesz, s e szerint a makkbér következőleg állapítható meg: 500 hold makktermése a b) alatti pont szerint 1000 p. mérő, vagyis 645 mázsa, értéke pedig $645 \cdot 25 = 161$ frt 25 krt tesz, mely összeget a 195 öreg

számmal elosztván, adja a makkbért, azaz 161 frt 25 : 195 = 87.7 krt.

A hol ezen adatok sem szereshetők meg, ott a következő módozat alkalmazását ajánlom, melynek azonban mindenekelőtt indokolását bocsátom előre.

Miután a 48. előtti korszakban tudtommal a legtöbb helyen az országban teljes makkévben egy öreg számtól rubis (makkbér) fejében 10 kr p. p., a 10 hétre kiterjesztett makkoltatási idényre pedig öreg számonként 1 frt 40 kr p. p., vagyis 1 frt 75 kr fizettetett, s miután az *a*) alatt előadott tapasztalati tét szerint hat év lefolyása alatt egy teljes, két közép, két szórványos termés és egy meddő év szokott lenni, minthogy végre a középtermés a teljesnek mintegy $\frac{1}{6}$ -ra, a szórványos pedig $\frac{1}{10}$ -re tehető, a makkbér ezek szerint tekintettel a 89. §. kívánalmára következőleg is megállapítható :

a makkbér örepszámonként tesz a hat évben egyszer bekövetkező teljes terméskor . . .	} 1 frt 75 kr,	
a kétszer bekövetkező középtermés az előbbiek $\frac{1}{6}$ részét		— „ 29.2 „
a kétszer bekövetkező szórványos makktermés, a teljes termésnek $\frac{1}{10}$ -ed részét . . .		— „ 29.2 „
az egyszer bekövetkező meddő évben . . .		— „ 17.5 „
		— „ 17.5 „

összesen tehát 6 év alatt . . . . . 2 frt 68.4 kr,
mely összegnek $\frac{1}{6}$ -od része, azaz 44.7 kr teszi a fennebbi idézett §. értelmében, az öreg számonkénti makkbért.

Miután pedig a makkoltatás a többször idézett 89. §. értelmében minden nehézség nélkül kiszámítható, ha a makkbért mint számtani egységet birjuk, s miután a fennebbi véleményben a kiszámítás teljesen keresztül van vezetve, feleslegesnek tartom az itt elősorolt módozatok szerint fölvett példák teljes kidolgozását.

És ezzel feladatomat befejezettnek vélhetném ugyan, de mivel tudom, hogy a szakértő nem csak tölgyesekben, de bükkösökben is szokott működni, nem mulaszthatom el, miszerint a bükkösökben előforduló makkoltatásról és ennek esetleges megváltásáról, csekély ismereteimet ne közöljem, s föl ne hívjam szakunk férfait s barátjait arra, hogy e meglehetősen ismeretlen téren bármily csekélynek látszó tapasztalataikat, vagy másod, harmad kézből nyert adataikat legyenek szivesek mindnyájunk okulására közzé tenni.

Miután a makkra hajtott sertések a bükkmakk héjában és belében rejlő mérgező hatású anyag folytán, a makkoltatási idény kezdetekor, különösen, ha az időjárás száraz levén, elegendő viz az illető erdőben nincs! elkábulnak, s ezt követőleg, erősen hánynak, s ennek következtében, valamint azon oknál fogva, hogy a bükkesek már magasabb pontokon terülvén el, itt gyakran már november-hó másod felében oly hó esik, hogy a hólepelrel borított makkot nem képesek fölkeresni, néha több százalékot kitevő mérvben hullanak, és végre, miután a bükkesekben a makkoltatási idény a leggyakrabban 2—4 héttel rövidebben tart, a bükkesek magasabb fekvésénél és az ép érintett elemi tüneténél fogva; a bükkmakkoltatás értéke jóval alantabb áll a tölgymakkénál.

És csak is ezen okok teszik érthetővé azt, hogy midőn egy 1250 holdas, síkon fekvő tölgyes makkterméseért teljes terméskor 11.100 frt adatott, akkor egy 5000 holdas, tölgyesekkel érintkező bükkes teljes makkterméseért csak 920 frt, sőt egy ugyanily kiterjedésű, de már a tarlók (Almen) aljában fekvő bükkes teljes makkterméseért csupán 56 frt 50 kr fizettetett.

Ha ebből következtetést szabad vonni, úgy az fog kitünni, miszerint a tölgyesekkel érintkező és az előhegységeket elfoglaló bükkesek makkoltatási értéke úgy viszonylik a tölgymakkoltatáséhoz, mint 48 : 1-hez, azaz, ha a bükkmakkoltatás egységi

értéke 1 frt, akkor a tölgyé 48 frt; míg ellenben a tölgyesekkel határos bükkesek makkoltatása a fatenyészet határa közelében levő bükkesek makkoltatásához ugy aránylik, mint 16 : 1-hez.

E viszonyokból különösebben az derül ki, hogy a bükk-makkoltatást a tölgymakkoltatás 48—64-szer haladja meg, s hogy a bükkmakkoltatás értéke jelentéktelen annál is inkább, mert figyelemre méltó makktermés, fekvés szerint minden 6—10 évben egyszer szokott lenni; továbbá, hogy a bükk-makkoltatás a bükkerdő fekvése szerint legalább is két osztályba sorozandó; és végre, hogy a fennebbi viszonzyszámok alapján, a mennyiben azok más vidékre is megfelelőeknek bizonyulnának be, a bükkmakkoltatás öreg számonkénti értéke, és ennek kapcsán a makkválság minden nehézség nélkül kiszámítható.

Mily mérvben veheti ez összehasonlító adatoknak hasznát a szakértő? azt a gyakorlat és alkalom fogja megmutatni. De habár ez irányban nem is tettem volna semmi szolgálatot az e téren működendőknek, mégis hiszem, hogy figyelemre méltó tájékozással szolgálok legalább azon tény megvilágításával, hogy a bükkmakkoltatás megváltása, a mely pedig több fölvidéki birtokban fog az LIII. törvényezikk folytán megtörténni tul nem becsülendő, mert tagadhatlan igazság az, hogy ennek értéke a felső megyék fölvidékein igen csekély volt, s ugyanoly csekély még most is!

Ruttner Antal.

A bécsi nemzetközi kiállításról.

A kiállítás megnyitása alkalmával Bécsben lévén, alkalmunk volt a kiállítási munkálatoknak május-hó 1-éig előhaladott állásáról személyes meggyőződést szerezni. Lapunknak nem lehet ugyan feladata, hogy a megnyílt nemzetközi kiállítás ügyeiről általános tájékozásokat hozzon, mindazonáltal jelen soraink